МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕРЕПІДГОТОВКИ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ФАКУЛЬТЕТ МАТЕМАТИКИ, ІНФОРМАТИКИ ТА ФІЗИКИ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Міжнародна науково-практична конференція
з нагоди 70-річчя доктора педагогічних наук, професора,
заслуженого працівника освіти України,
директора Навчально-наукового інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації
СЕРГІЄНКА Володимира Петровича

МАТЕРІАЛИ

28 жовтня 2024 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024

УДК 37.011:37.016-021.383]:005.745
С 24

За загальною редакцією професора **В. П. СЕРГІЄНКА**

Редакційна колегія:

В. П. Андрущенко	–	член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор;
Р. Г. Драпушко	–	проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), кандидат філософських наук, доцент;
В. Г. Лавриненко	–	проректор з міжнародних зв'язків, кандидат історичних наук, професор;
Н. В. Марченко	–	кандидат педагогічних наук, доцент;
Шебень Володимир	–	кандидат педагогічних наук, професор (Пряшевський університет, Словаччина);
В. П. Сергієнко	–	доктор педагогічних наук, професор;
В. М. Слабко	–	доктор педагогічних наук, професор;
Г. М. Торбін	–	проректор з наукової роботи, доктор фізико-математичних наук, професор;
В. І. Федоришин	–	доктор педагогічних наук, професор.

С 24 **Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади :** збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяч. 70-річчю проф. В. П. Сергієнка. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 485 с.

ISBN 978-966-931-316-4

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції "Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади", у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології та практики неперервної освіти в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.011:37.016-021.383]:005.745
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-MKNino-Sergiyenko70-2024

ISBN 978-966-931-316-4

© Автори матеріалів, 2024
© Редакційна колегія, 2024
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

особистих даних, безпечного використання інтернет-ресурсів та етичних норм у цифровому просторі.

Штучний інтелект (AI) стає важливим інструментом для автоматизації оцінки знань, створення адаптивних навчальних планів і підбору матеріалів, що відповідають потребам учня. AI може суттєво спростити роботу вчителів і підвищити якість навчання, водночас вимагаючи нових підходів до етики та регулювання його використання [2].

Висновки. Цифрові технології кардинально змінюють освітній ландшафт, сприяючи розвитку нових трендів та підходів у навчанні. Ці зміни покликані зробити освіту більш доступною, гнучкою, персоналізованою та адаптованою до вимог сучасного суспільства. Водночас цифровізація освіти висуває нові виклики, пов'язані з необхідністю розвитку цифрової грамотності, захисту інформації та етики використання технологій у навчальному процесі.

Література:

1. Барна О. В. Впровадження STEM-освіти в навчальних закладах: етапи та моделі. *STEM-освіта та шляхи її впровадження в навчально-виховний процес :* збірник матеріалів І регіональної науково-практичної веб-конференції, м. Тернопіль, 24 травня 2017 р. Тернопіль : ТОКІППО, 2017. С. 3–8. URL : http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/handle/123456789/4559
2. Білоус В. В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 1–2 (20–21). ISSN Online: 2312-5829. URL : https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/511/431/1353
3. Гриневич Л. М. (2020, квітень 28). Освіта після пандемії. Частина 2. Тренди майбутнього шкільної освіти. НУШ. [Blog]. URL : https://nus.org.ua/view/osvitapislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogoshkilnoyi-osvity
4. Економічна стратегія України 2030. Український інститут майбутнього. URL : https://strategy.uifuture.org/ index.html
5. Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А., Варченко-Троценко Л. О. Організація STEAM-занять в інноваційному класі. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Електронне наукове фахове видання. 2020. № 8. С. 88–106. https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.8.9 URL : https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/ article/view/307/312

УДК 37.016:[005.342+3.072.8+316.334.23]

Манжула Є. В.,
старший викладач кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ "ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ" В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У сучасному світі розвиток ключових компетентностей у молодого покоління є однією з найважливіших компонент системи освіти. Однією з таких компетентностей є

“підприємливість та фінансова грамотність”, яка допомагає учням здобути навички управління фінансами, розвинути економічне мислення та стати активними учасниками ринку праці. Ця компетентність є особливо важливою в умовах ринкової економіки, яка потребує креативності, ініціативності та фінансової грамотності.

Аналіз поточної ситуації свідчить про те, що рівень фінансової грамотності серед населення України є досить низьким. Це проявляється в недостатньому використанні складних фінансових інструментів, обмеженій обізнаності про права споживачів фінансових послуг та загальній недовірі до фінансових установ.

Згідно з опитуванням, проведеним у 2018 році за участі USAID, Україна займала останнє місце за індексом фінансової грамотності серед країн-учасниць, набравши 11,6 бала [1]. Особливо низький рівень знань у сфері фінансів було зафіксовано серед молоді, яка вказала на брак навчання фінансової грамотності як у школах, так і в родинному колі. Важливо зазначити, що підвищення фінансової грамотності є критичним не лише для загального населення, але й для особливих категорій, таких як діти-сироти, які часто не мають можливості навчитися планування власного бюджету.

З 2018 року спостерігаються позитивні зміни. У 2021 році індекс фінансової грамотності населення України зріс до 12,3 бала, що свідчить про покращення фінансових знань, поведінки та ставлення до фінансових питань. Однак, цей показник становить лише 58% від максимально можливого значення, яке дорівнює 21 балу, і все ще залишається нижчим за мінімальний цільовий рівень, рекомендований ОЕСР (14 балів) [2].

Серед вікових категорій найбільш фінансово обізнаними виявилися люди віком 25–34 та 30–59 років, тоді як найменш обізнаними залишаються молодь 18–19 років і старше покоління від 60 років. Дослідження також показали, що значна частина населення України (близько 52%) продовжує надавати перевагу короткостроковим фінансовим планам та поточним витратам, нехтуючи можливостями довгострокового заощадження та інвестування через фінансові організації [3]. Крім того, понад 50% українців не займаються плануванням сімейного бюджету та здійснюють витрати хаотично, не замислюючись про можливість заощаджень. Якщо заощадження й існують, то здебільшого це залишки після поточного споживання. Майже кожен другий українець, який формує заощадження, зберігає їх у готівковій формі вдома, що свідчить про недовіру до банківських та інвестиційних продуктів [4].

Сьогодні все ще залишаються люди, які не мають банківських рахунків, що обмежує їх доступ до базових фінансових продуктів. Хоча переважна більшість користуються простими фінансовими послугами, такими як переказ грошей, оплата комунальних платежів, операції з банківськими картками, обмін валют і споживчі кредити. Це свідчить про відсутність інтересу до складніших фінансових продуктів.

Результати досліджень у сфері фінансової грамотності показують, що більш ніж половина українців не володіє знаннями у сфері особистих фінансів, пов’язаних із технологіями заощадження, кредитування, страхування та інвестування. Багато людей не розуміють податкову дисципліну та не вміють адекватно оцінювати фінансові ризики. Ця ситуація ускладнюється відсутністю “фінансової подушки” – заощаджень на випадок непередбачених обставин, що може погіршити фінансовий стан у кризові моменти.

Отже, підвищення фінансової грамотності, особливо серед молоді, є важливим завданням, яке потребує вирішення на державному рівні. Учні різних закладів освіти є ключовою цільовою групою, яка формує потенціал майбутнього країни. У зв’язку з

цим одним із пріоритетів шкільної освіти стає впровадження курсів з фінансової грамотності, що дозволяють здобути базові знання та навички у цій сфері. Включення фінансової освіти до навчальних програм сприяє підготовці випускників до успішної діяльності в умовах сучасної економіки та формує основи підприємливості, що позитивно впливає на якість життя громадян.

Компетентність "підприємливість та фінансова грамотність" включає:

1. Фінансову грамотність – здатність ефективно управляти власними фінансами, планувати бюджет, знати основні принципи економіки, а також усвідомлювати ризики та можливості у фінансовій сфері.

2. Підприємливість – здатність використовувати можливості для створення нових ідей, втілювати їх у практичні проєкт та знаходити шляхи для їх реалізації [5].

Ці два компоненти доповнюють один одного. Розвиток підприємливості допомагає учням вивчати економічні процеси не лише на рівні споживання, а й на рівні виробництва та інновацій. Фінансова грамотність, своєю чергою, допомагає приймати обґрунтовані рішення у фінансовій сфері, що стає вкрай важливим у підприємницькій діяльності.

Формування компетентності "підприємливість та фінансова грамотність" у закладах освіти потребує використання різних підходів та методів навчання, серед яких:

• Інтеграція у навчальні програми. Найефективнішим способом розвитку підприємницької та фінансової грамотності є включення відповідних тем у навчальні програми з економіки, математики, суспільствознавства та інших предметів.

• Проєктне навчання. Проєкти дозволяють учням безпосередньо застосовувати набуті знання на практиці. Наприклад, створення бізнес-плану або запуск шкільного підприємства дає змогу учням розвивати креативність, навички роботи в команді та прийняття рішень у реальних умовах.

• Гейміфікація. Використання ігор, симуляцій та інтерактивних завдань сприяє поглибленому засвоєнню матеріалу. Наприклад, економічні ігри можуть навчити учнів основ інвестування, управління ресурсами та стратегічного мислення.

• Практичне залучення спеціалістів. Проведення зустрічей із підприємцями, фінансовими консультантами, а також організація екскурсій до бізнес-структур можуть мотивувати учнів та забезпечити їм глибше розуміння практичного аспекту підприємництва та фінансової грамотності.

• Використання сучасних технологій. Онлайн-курси, фінансові додатки та інші цифрові інструменти також є важливими елементами у навчальному процесі. Вони дозволяють не лише отримати знання, але й навчитись керувати власними фінансами у цифровому середовищі.

Формування компетентності "підприємливість та фінансова грамотність" стикається з кількома викликами:

• Відсутність єдиної методики. У різних закладах освіти можуть використовуватися різні підходи до викладання фінансової грамотності, що може призвести до різного рівня знань серед учнів.

• Недостатня підготовка вчителів. Для ефективного навчання фінансової грамотності вчителі повинні самі володіти достатніми знаннями у цій сфері, а також методиками інтерактивного та практичного навчання.

• Обмеженість ресурсів. Не всі школи мають доступ до сучасних цифрових інструментів та програм, що ускладнює процес навчання.

Проте з розвитком технологій та зростанням уваги до фінансової освіти ці виклики поступово долаються. У майбутньому можна очікувати інтеграції більшої кількості ресурсів у систему освіти, а також підвищення якості підготовки вчителів.

Компетентність “підприємливість та фінансова грамотність” є надзвичайно важливою для розвитку сучасного суспільства. Враховуючи нинішній низький рівень фінансової обізнаності в Україні, важливо починати формувати ці навички з молодого віку через систему освіти. Інтеграція фінансової грамотності в навчальні програми допоможе підготувати громадян, здатних приймати обґрунтовані фінансові рішення, користуватися різноманітними фінансовими інструментами та уникати фінансових ризиків.

Література:

1. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні. USAID. Київ, 2019. URL : http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/FinancialLiteracy-Survey-Report_June2019_ua.pdf
2. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021: звіт за результатами дослідження. USAID. Київ, 2021. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4
3. Домбровська С. О. Сучасні методи формування фінансової грамотності населення України. *Освітня аналітика України*. 2022. № 3 (19). URL : https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/1_Dombrovska_319_2022_5_14.pdf
4. Козакевич А. Формування підприємливості та фінансової грамотності як фундамент економічної освіти дітей шкільного віку. *Економіка та суспільство*, (38). 2022. URL : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-43
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упоряд. Л. Гриневич та ін. ; заг. ред. М. Грищенко. К., 2016. 40 с. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

УДК 37.091.12:[001.891:004]

Марієнко А. О.,
учений секретар, Наукова бібліотека
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ПЛАТФОРМ І ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ДОСВІД СИСТЕМИ EPRINTS

Сучасний етап розвитку науки характеризується стрімким зростанням обсягів інформації та необхідністю адаптації дослідницьких практик до нових реалій цифрової епохи. Педагогічні працівники, які займаються науковими дослідженнями, стикаються з численними викликами, зокрема, з труднощами в доступі до актуальних даних, їх аналізу та обробки. У цьому контексті важливими інструментами, що здатні суттєво